

ลักษณะพิธีกรรมและวิธีการสืบทอดความเชื่อครุหมอโนราและโนราโรงครู ในตำบลปรึก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Rite and Inherited Form of Khrumornora and Nora-Rong Khru in Prig Sub district, Thung Yai District, Nakhon Si Thammarat Province

เจตนา อินยะรัตน์

วรรณกร พลพิชัย*

สาขาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

*e-mail: wannakorn.p@rmutsv.ac.th

Jettana Inyarat

Wannakorn Ponpichai

Department of General Education, Faculty of Fisheries Science and Technology,
Rajamangala University of Technology, Srivijaya

Received: November 28, 2020, Revised: February 27, 2021, Accepted: March 10, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครูมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย โดยเฉพาะในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปคนรุ่นใหม่มีความเข้าใจน้อยลงและปฏิบัติไม่ถูกต้อง จนได้รับผลกระทบตามมามากมาย ดังนั้น การรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเก็บไว้เป็นลายลักษณ์อักษรจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครูในตำบลปรึก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีความเชื่อ ผู้สืบทอด เป็นผู้นำหลักในการประกอบพิธีกรรม เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูล การสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผลการศึกษา พบว่า ในส่วนของพิธีกรรมมี 6 พิธีกรรม คือ 1) พิธีกรรมครอบหรือผูกผ้าใหญ่ 2) พิธีกรรมการผูกผ้าปล่อย 3) พิธีกรรมการรำสวดเครื่องสวดกำไล 4) พิธีกรรมการรักษาความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับร่างกายในลักษณะต่าง ๆ 5) พิธีกรรมที่ใช้ร่างทรงเพื่อติดต่อกันระหว่างคนทั่วไปกับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และ 6) พิธีกรรมการแก้บน ในขณะที่รูปแบบการสืบทอดมีสองรูปแบบ คือ 1) สืบทอดตามสายของการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครู ได้แก่ สืบทอดในระบบเครือญาติ และ 2) รูปแบบการสืบทอดของครุหมอโนราและโนราโรงครู ได้แก่ รูปแบบการสืบทอดความเชื่อและรูปแบบการสืบทอดพิธีกรรม โดยผลการศึกษาจะนำไปถ่ายทอดแก่ชุมชนโดยการทำเป็นเล่มคู่มือไปมอบให้กับศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเพื่อใช้ในการศึกษาพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครุหมอโนราและโนราโรงครูในพื้นที่วิจัย

คำสำคัญ: ครุหมอโนรา โนราโรงครู ความเชื่อครุหมอโนรา พิธีกรรมครุหมอโนรา

Abstract

Studying and collecting information about rituals and forms of Inheritance is very important because it is relevant to everyday life, occurring until death, especially in the middle ages down and cannot be implemented until after many consequences. Gathering relevant knowledge that helps interested parties to study and understand easier. This study aims to study rituals and inherited form about Khru-Mor-Nora and Nora-Rong Khru in Prig Sub-district, Thung Yai District, Nakhon Si Thammarat Province. The sample group were the person who has faith, the successor is the main leader in the ritual and selected purposive sampling method. Data were collected by data recording form, observation data form, and in-depth interview. The results of the study showed that there were 6 rituals in the ritual: 1) the crown ritual or the large cloth tie, 2) the ritual of release tying up the cloth, 3) the ritual of the bracelet insertion, 4) the ritual of treating illnesses that occur with the body in different ways, 5) a ritual that uses the body to communicate between the common man and the deceased ancestor, and 6) the vindication ritual. While there are two forms of inheritance: 1) inheriting along the lines of teacher inheritance, Khru-Mor-Nora and Nora-Rong Khru are inherited in the kinship system, and 2) the succession patterns of Khru-Mor-Nora and Nora-Rong Khru are images form of inheritance, belief and ritual inheritance pattern. The results of the study will be transmitted to the community by making a handbook to give to the learning center in the community for use in studying various rituals related to Khru-Mor-Nora and Nora-Rong Khru in the research area.

Keywords: Khru-Mor-Nora, Nora-Rong Khru, Beliefs about Khru-Mor Nora, Ritual of Khru-Mor-Nora

บทนำ

ความเชื่อ พิธีกรรม และการสืบทอด มักจะเป็นสิ่งที่ควบคู่กันอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเกิดความเชื่อแล้วจะต้องมีหลักการปฏิบัติที่สอดคล้องกับความเชื่อนั้น ๆ ซึ่งหลักการปฏิบัติดังกล่าวนี้คือ พิธีกรรม พิธีกรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์กระทำขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของความเชื่อ เป็นสิ่งที่แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมว่า มนุษย์มีความเชื่ออย่างไร โดยถ่ายทอดออกมาในลักษณะของการจัดทำพิธีกรรมที่เป็นการแสดงให้เห็นว่ามีความศรัทธา ตอบสนองต่อความต้องการของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองนับถือ Sakunapun (2003) กล่าวว่า พิธีกรรม คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นพิธีกรรมสำหรับคนทั่วไปที่กระทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกจะสร้างพลังอำนาจตามที่ต้องการให้เกิด ความเชื่อและพิธีกรรมในสังคมไทยที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานมีเป็นจำนวนมากทั่วไปทุกภูมิภาค

สำหรับภาคใต้ นั้น มีความเชื่อและพิธีกรรมที่สำคัญ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอนอรา โดยความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอนอรา เชื่อว่าเป็นบูรพาจารย์โนราและบรรพบุรุษของโนราที่ล่วงลับไปแล้ว และยังมี ความผูกพันกับลูกหลานและผู้มีเชื้อ

สายโนรา จึงต้องการให้ลูกหลานเคารพบูชา เช่นไหว้ และหากลูกหลานเพิกเฉยไม่เคารพบูชา ไม่เช่นไหว้ จะได้รับการลงโทษจากครุหมอนอราด้วยวิธีการต่าง ๆ (Pitaksin, 2013) เช่น เกิดอาการเจ็บป่วยแบบหาสาเหตุไม่ได้ ถูกโนร่าขังจนเสียชีวิต (โนร่าขัง คือ การลงโทษจากโนร่าทำให้เกิดเจ็บป่วยร่างกายชুবวมจนเสียชีวิต) สาเหตุที่ทำให้ลูกหลานบรรพบุรุษโนราถูกลงโทษนั้น นอกจากจะเกิดจากการเพิกเฉยไม่สืบทอดไม่นับถือ และไม่เช่นไหว้แล้ว ยังมีอีกสาเหตุสำคัญ คือ การที่ลูกหลานไม่ทราบแนวทางในการปฏิบัติ ไม่ทราบว่าในการประกอบพิธีกรรมจะต้องมีหลักการปฏิบัติอย่างไรบ้าง จนท้ายที่สุดต้องปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ไม่ค่อยได้มีความใกล้ชิดคุ้นเคยกับความเชื่อและพิธีกรรม เมื่อต้องรับการสืบทอดก็ไม่สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

ความเชื่อ การสืบทอด และพิธีกรรมเกี่ยวกับครุหมอนอราและโนราโรงครูในแต่ละพื้นที่ของภาคใต้ส่วนใหญ่จะมีแนวทางในการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้ที่มีเชื้อสายสามารถศึกษาได้จากคนเฒ่าคนแก่ นายโรงโนรา หรือคนที่มีความรู้ด้านนี้ได้ทั่วไป แต่ปัญหาสำคัญในปัจจุบันนี้คือ คณะนายโรงโนรา และคนที่มีความรู้ด้านนี้อาจมีจำนวนน้อยลง ทำให้คนรุ่นใหม่

มีความยากลำบากในการปฏิบัติตามหลักความเชื่อและพิธีกรรม ที่ถูกต้อง ต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากเพื่อแสวงหาความรู้เพื่อนำมาปฏิบัติสำหรับการสืบทอดของตนเอง ฉะนั้น หากมีการศึกษารวบรวมองค์ความรู้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็จะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาและนำไปปฏิบัติสำหรับคนรุ่นใหม่ต่อไป

ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและเป็นผู้มีความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอนโรราและโนราโรงครุ จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจความรู้เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติสืบทอดและการประกอบพิธีกรรม พบว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะไม่ทราบหลักการประกอบพิธีกรรม ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ประชาชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการสืบทอดและพิธีกรรมของครุหมอนโรราและโนราโรงครุเพื่อรวบรวมองค์ความรู้และบันทึกไว้เป็นคู่มือ ซึ่งจะช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถศึกษาและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมครุหมอนโรราและโนราโรงครุในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสืบทอดครุหมอนโรราและโนราโรงครุในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรมครุหมอนโรราและโนราโรงครุ Ministry of Department of Cultural Promotion (2014) กล่าวว่า โนราโรงครุเป็นพิธีกรรมทางความเชื่อและความศรัทธาร่วมกันของคนในชุมชน โดยอาศัยความเชื่อเรื่องครุหมอนโรราจัดการระบบเครือญาติของชาวบ้าน การได้มากระทำกิจกรรมร่วมกันในพิธีกรรมโนราโรงครุ ตั้งแต่การทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้กับตายาย กินเลี้ยง รื่นเริงสนุกสนาน เป็นเหตุให้มีการรวมญาติมิตรที่อาศัยอยู่ห่างไกล ได้กลับมาพร้อมกันอีกครั้ง และก่อให้เกิดเอกภาพและสัมพันธ์ภาพจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง บุคคลที่ถูกเลือกเป็นคนทรงจะต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม ตัดขาดจากอบายมุขทั้งปวง หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ได้รับการยอมรับจากครุหมอนโรราและยังจะถูกลงโทษด้วยวิธีการต่าง ๆ

Kosaiyakanont, & Soontorntanaphol (2016) กล่าวว่า การประกอบพิธีกรรมโนราโรงครุนั้นเป็นพิธีกรรมที่แฝงไปด้วยความเชื่อ ความศรัทธาของทั้งผู้ประกอบพิธีและ

ผู้เข้าร่วมพิธี ที่มีครุหมอนโรราหรือวิญญาณบรรพบุรุษโดยใช้ดนตรีการร้องรำเป็นสื่อในการเชื่อมต่อกันระหว่างโลกมนุษย์และโลกวิญญาณ

สามารถสรุปได้ว่า พิธีกรรมครุหมอนโรราและโนราโรงครุเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการการเชื่อมโยงระหว่างลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ ความศรัทธา โดยรูปแบบพิธีกรรมจะเป็นลักษณะการกระทำที่เป็นความต้องการของวิญญาณบรรพบุรุษและนับว่าเป็นการแสดงการกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสืบทอดครุหมอนโรราและโนราโรงครุ

การถ่ายทอดพิธีกรรมเป็นการถ่ายทอดความเชื่อ ระบบความคิด ค่านิยมที่มีสืบทอดมาจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งรูปแบบการจัดการถ่ายทอดความเชื่อมีทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะในครัวเรือน สมาชิกในครอบครัวจะได้รับการถ่ายทอดความเชื่อผ่านต่อกันมาจากพ่อแม่ เช่น การอบรม การสอน การเล่าให้ฟัง การปฏิบัติเป็นแบบอย่าง การถ่ายทอดความเชื่อภายในชุมชน ผ่านการสังฆมาเป็นระยะเวลายาวนาน และต่อเนื่องในรูปแบบการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ ในช่วงระยะเวลา การยอมรับและปฏิบัติตามของคนรุ่นใหม่ (Khunpon, 2014) และโนราโรงครุเป็นพิธีความเชื่อ แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษการบูชาครูอาจารย์และการเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้มีเชื้อสายโนราเชื่อว่า พ่อแม่ปู่ย่าตายายที่ตายไปแล้วแท้จริงไม่ได้ไปไหน ยังอยู่คอยปกป้องรักษาชีวิตลูกหลานให้อยู่รอดปลอดภัย มีความมั่งคั่ง ตายายเหล่านี้มีโอกาสมาพบลูกหลานได้โดยมีนายโรงและช่างทรงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้ตายายบรรพบุรุษกับลูกหลานได้มาแสดงความกตัญญูตามรูปแบบของเครือญาติ (Ratanamane, & Lohajinda, 2007)

สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการสืบทอดครุหมอนโรราและโนราโรงครุ จะใช้วิธีการถ่ายทอดตามระบบเครือญาติ จากรุ่นพ่อแม่สู่รุ่นลูกหลานโดยมีการแฝงมาในวิถีชีวิต โดยมีความเชื่อว่าการทำตามพิธีกรรมนี้จะช่วยให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่องพิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอดครุหมอนโรราและโนราโรงครุในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกศึกษาเฉพาะโนราคณะบุญญา เพชรเรือนทอง เนื่องจากเป็นคณะที่มีความพร้อมมากที่สุด โดยมีกระบวนการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรม รูปแบบการถ่ายทอดครุหมอโนรา และโนราโรงครู เพื่อให้ทราบแนวทางในการศึกษา และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

1.2 ศึกษาบริบทเกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรม รูปแบบการถ่ายทอดครุหมอโนรา และโนราโรงครูของประชาชน ประวัติความเป็นมา รวมทั้งคณะโนราที่มีทั้งหมดในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ตัวอย่างและการเลือกตัวอย่าง

ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถจำแนกได้ ดังนี้

2.1 นายโรงใหญ่ ซึ่งเป็นผู้นำของโรง และมีความรู้ความเข้าใจในทุก ๆ ด้านของความเชื่อ พิธีกรรมและรูปแบบการถ่ายทอดเกี่ยวกับครุหมอโนราและโนราโรงครู

2.2 ครอบครัวยุคใหม่ที่มีเชื้อสายโนราที่ประกอบพิธีกรรมของคณะโนรานุญญา เพชรเรือนทอง ซึ่งประกอบด้วยภรรยาและลูก

2.3 ลูกศิษย์ที่มาฝากตัวเป็นโนรากับคณะโนรา

2.4 ผู้ที่เป็นช่างทรงในพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับครุหมอโนราและโนราโรงครู

2.5 ชาวบ้านที่เป็นผู้สืบทอดความเชื่อ และพิธีกรรมครุหมอโนราและโนราโรงครู

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกต โดยมีวิธีการสร้างและการตรวจสอบ ดังนี้

3.1 การสร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอด พิธีกรรม จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยกับผู้ที่ทำหน้าที่หลักเกี่ยวกับความเชื่อดังกล่าวและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกตให้ครอบคลุมครบทุกด้าน

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมของข้อคำถามให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา จากนั้นนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญต่อไป

3.3 เมื่อปรับปรุงแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกตเสร็จแล้ว ได้นำแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต พร้อมทั้งข้อมูลสำคัญของโครงการวิจัยนำเสนอต่อคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม พิทักษ์สิทธิของตัวอย่างและรับรองโครงการวิจัยว่า กระบวนการในการศึกษาไม่ขัดกับหลักจริยธรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าไปสังเกตจากการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครุหมอโนราและโนราโรงครู

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบบันทึกข้อมูลทั่วไป และแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเชื่อ ผู้สืบทอด และเป็นผู้นำหลักในการประกอบพิธีกรรม โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจนกว่าจะได้ข้อมูลครบตามที่ต้องการ

4.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์นำมาจัดกลุ่มแบ่งประเภทข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) กล่าวคือ นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือจากข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เพื่อเป็นการยืนยันว่า ข้อมูลที่ได้ไม่ผิดเพี้ยนไป เช่น นำข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารมายืนยันว่าตรงกันหรือไม่ หรือนำข้อมูลมาสอบถามยืนยันกับนายโรงโนรา เป็นต้น หากข้อมูลจากหลายฝ่ายตรงกัน สามารถสรุปข้อมูลได้ว่า มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ จากนั้นจะวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นการสร้างข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม (Fieldwork) และแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และการจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological Analysis) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปซึ่งใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเขียนอธิบายเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์และจดบันทึก

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลบรรยายมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอ้างอิงมาจำแนก และในส่วนที่ไม่สามารถใช้แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอ้างอิงมาจำแนกได้ผู้วิจัยจะใช้ประสบการณ์ของผู้วิจัยในการจำแนกข้อมูลและจัดนำเสนอโดยเขียนอธิบายเชิงพรรณนา ประกอบด้วยรูปภาพ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครูในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปได้ดังนี้

1. พิธีกรรมครุหมอโนราและโนราโรงครูในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พิธีกรรมเกี่ยวกับครุหมอโนราและโนราโรงครู พบว่า มีทั้งหมด 6 พิธีกรรม ประกอบด้วย 1) พิธีกรรมครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่ คือ พิธีกรรมการ

เข้าสู่การเป็นโนราโดยสมบูรณ์ซึ่งเป็นพิธีที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เป็นลูกหลานหรือบุคคลทั่วไปที่ได้ฝึกฝนโนรามีความพร้อมที่จะเป็นโนรา 2) พิธีกรรมการผูกผ้าปลอย คือ พิธีกรรมการตัดขาดจากการเป็นโนราเป็นพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ซึ่งเคยเป็นโนราได้สิ้นสุดการเป็นโนราไม่สามารถประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ได้อีก 3) พิธีกรรมการรำสอดเครื่องสอดกำไล คือ พิธีกรรมการฝากตัวเป็นลูกศิษย์เป็นพิธีกรรมที่กระทำขึ้นเพื่อรับลูกหลานและบุคคลทั่วไปที่ต้องการเป็นโนรา 4) พิธีกรรมการรักษาความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับร่างกายในลักษณะต่าง ๆ เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเมื่อมีลูกหลานหรือบุคคลทั่วไปต้องการรักษาอาการเจ็บป่วย 5) พิธีกรรมที่ใช้ร่างทรงเพื่อติดต่อกันระหว่างคนทั่วไปกับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว คือ พิธีกรรมที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงกระบวนการติดต่อสื่อสารกันระหว่างร่างทรงกับครุหมอโนราหรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วเรียกว่า ตายาย และ 6) พิธีกรรมการแก้บน คือ พิธีกรรมจัดทำขึ้นเมื่อได้สิ่งที่พึงประสงค์จากโนรา

ในการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวทั้ง 6 พิธีกรรมนั้นจะต้องมีจัดเตรียมและดำเนินการ ดังนี้

องค์ประกอบของพิธีกรรม

1. คณะโนราและนายโรง คือ บุคคลที่สามารถประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูได้อย่างเต็มรูปแบบในพื้นที่ตำบลปริกอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีครุหมอและโนราโรงครูเพียงคณะเดียวมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับนับถือและได้รับความนิยมนอกจากบุคคลทั้งในและนอกเขตพื้นที่ได้แก่ คณะโนราบุญญาเพชรเรือนทอง มีนายบุญญาเพชรเรือนทองเป็นนายโรง

รูปที่ 1 โนราบุญญาเพชรเรือนทอง และคณะ

2. คนทรงหรือร่างทรง คือ ผู้ที่ทำหน้าที่และมีบทบาทเป็นสื่อกลางระหว่างบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วและเป็นโนรามาก่อน เรียกว่า ตายาย กับลูกหลานหรือบุคคลทั่วไปที่ยังคงมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้คนทรงหรือร่างทรงมักจะเป็นลูกหลานผู้มีเชื้อสายโนรา สำหรับคนทรงหรือร่างทรงของโนราคณะบุญญาเพชรเรือนทอง จะประกอบไปด้วย นายโรง คือ โนราบุญญาเพชรเรือนทอง และบุคคลทั่วไปที่ทางครุหมอโนราเป็นคนเลือก พิธีกรรมจะเริ่มจากร่างทรงเข้าสู่โรงโนรา แต่งตัวผู้มาติดต่อ เตรียมเครื่องสังเวทถวาย ตายายประทับร่าง ติดต่อสื่อสารหรือรักษาอาการเจ็บป่วย เสร็จพิธีครุหมอเชิญตายาย

รูปที่ 2 คนทรงหรือร่างทรง

3. ระยะเวลาในการทำพิธี คือ ช่วงเวลาที่นิยมใช้ในการประกอบพิธีกรรมสำหรับโนราคณะบุญญาเพชรเรือนทอง จะนิยมใช้ช่วงเวลาเดือนสี่ เดือนหก เดือนเจ็ด เดือนเก้า เดือนสิบเอ็ด และ เดือนสิบสอง ยกเว้น เดือนอ้าย เดือนสาม เดือนห้า เดือนแปด และเดือนสิบ ตามปฏิทินแบบจันทรคติและไม่จำกัดวันข้างขึ้น หรือ ข้างแรม พิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ใช้เวลา 3 วัน เริ่มในวันพุธช่วงเย็น นิยมจัดทำพิธีกรรมนี้ขึ้นในวันพฤหัสบดีเท่านั้น และสิ้นสุดลงในวันศุกร์ สำหรับช่วงเวลาที่เลือกใช้เนื่องจากมีความเชื่อว่าเป็นวันเวลาที่ฤกษ์งามยามดี

4. โรงพิธีหรือโรงครู คือ การก่อสร้างโรงเรือนชั่วคราวขึ้นเพื่อประกอบพิธีกรรมโนราโรงครู คณะโนรา บุญญาเพชรเรือนทอง ใช้วัสดุที่ทำด้วยเหล็ก ไม้ แผ่นจาก ขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 5 เมตร ประกอบด้วย เสา 6 เสา แบ่งออกเป็น 3 ตอน

รูปที่ 3 โรงพิธีหรือโรงครูที่ทำด้วยไม้ไผ่

รูปที่ 4 โรงพิธีหรือโรงครูที่ทำด้วยเหล็ก

5. อุปกรณ์ประกอบพิธี คือ สิ่งของที่มีความสำคัญและศักดิ์สิทธิ์ถือเป็นสัญลักษณ์ของคณะโนรา บัญญา เพชร เรือนทอง มีความเชื่อว่าของเหล่านี้จะต้องนำมาใช้ทุกครั้งที่มีการประกอบพิธีกรรมหากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปพิธีกรรมจะไม่สำเร็จ เช่น เทริด คือ เครื่องประดับศีรษะรูปมงกุฎ หน้ากาก นายพราน เสื้อคล้า เป็นต้น

6. เครื่องบูชาประกอบพิธี คือ สิ่งของที่ใช้เป็นเครื่องบูชาหรือเซ่นไหว้ครูหมอโนราคณะโนราบุญญา เพชรเรือนทอง จะประกอบไปด้วย อาหารคาวหวาน เครื่องต้ม ผลไม้ ดอกไม้ ธูปเทียน เงิน เช่น หัวหมูต้ม ไก่บ้านต้ม หมาก พลุ ดอกไม้ข้าวตอก เหล้าขาว บูหรี ธูป เทียน อาหารคาว อาหารหวาน มะพร้าวอ่อน เครื่องไหว้ทุกอย่างมีความสำคัญถือเป็นสิ่งที่เป็นมงคลนำความร่มเย็นเป็นสุขสำเร็จแก่ลูกหลานหรือผู้ประกอบพิธีกรรม

รูปที่ 5 เครื่องเซ่นไหว้

7. เครื่องดนตรีและลูกคู่ เครื่องดนตรี คือ อุปกรณ์ที่ทำให้เกิดจังหวะหรือทำนอง เครื่องดนตรีของคณะโนราบุญญา ประกอบด้วย กลอง (รำมะนา) ทับคู่ ปี่นอก ปี่ใน ฉิ่ง กรับ โหม่ง ลูกคู่ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เล่นดนตรีและร้องรับบทร้องจากโนราขณะทีแสดงมีจำนวน 5-6 คน

รูปที่ 6 คณะโนรากำลังเล่นเครื่องดนตรี

8. เครื่องแต่งตัว คือ เสื้อผ้าและเครื่องประดับที่ใช้สวมใส่และตกแต่งชุดในการแสดง คณะโนรา บุญญา เพชร เรือนทอง ยังคงยึดตามธรรมเนียมปฏิบัติโบราณโดยเครื่องแต่งกายประกอบด้วย เทริด (เครื่องประดับศีรษะของตัวนายโรง) เครื่องลูกปิด (การร้อยลูกปิดเป็นสีสันสวยงาม ใช้สำหรับสวมลำตัวท่อนบนแทนเสื้อ บ่า คอ พานนอกหรือสวมรอบหน้าอก) ปีกนกแอ่น (อุปกรณ์ที่ทำด้วยเครื่องเงินมีลักษณะคล้ายปีกนกนางแอ่นใช้สวมติดกับสังวาลที่อยู่รับเหนื่อสะเอว ทับทรวง) ตาบ (อุปกรณ์ที่ทำด้วยเครื่องเงินลักษณะทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำด้วยเงิน ใช้สวมไว้ที่ทรวงอก ปีก หรือ หางหงส์ ทำด้วยเขาควายเป็นประดับตกแต่งร้อยด้วยลูกปิดใช้สำหรับสวมทับผ้านุ่งตรงบริเวณสะเอว) ผ้านุ่ง (ผ้ามีความยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าใช้สำหรับนุ่งวิธีการสวมใส่คล้ายกับผ้าโจงกระเบน) หน้าเพลลา หรือ หน้าเพลลา (ผ้าสีขาวขุ่นลักษณะคล้ายกางเกงขายาวประมาณเข่าใช้สำหรับสวมแล้วนุ่งผ้าทับ) หน้าผ้า (ทำด้วยผ้าแล้วร้อยด้วยลูกปิดสีสันสวยงามใช้สำหรับคาดห้อย) ผ้าห้อย (ผ้าที่มีความโปร่งบางสีสดใช้สำหรับเหน็บไว้ตรงหน้าผ้า) กำไลต้นแขนหรือปลายแขน (อุปกรณ์ที่ทำด้วยด้วยโลหะใช้สำหรับสวมรัดต้นแขนโนรา) กำไล (อุปกรณ์ที่ทำด้วยทองเหลืองมีลักษณะเป็นห่วงกลมใช้สำหรับใส่ข้อมือข้อเท้า) เล็บ (อุปกรณ์ที่ทำด้วยทองเหลืองมีลักษณะเหมือนเล็บซึ่งอนบริเวณปลายประดับด้วยลูกปิดสวยงามใช้สำหรับสวมนิ้ว)

รูปที่ 7 โนราสวมเครื่องแต่งตัวทั้งชุด

9. ผู้เข้าร่วมประกอบพิธีในโรงครู คือ บุคคลที่มีส่วนร่วมในพิธีกรรมครุหมอนโอรามี 3 ส่วน ประกอบด้วย คณะโนราและนายโรง เจ้าภาพงาน โนราที่ประสงค์จะกระทำพิธีครอบเทริด (ผู้ประสงค์จะประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ) บุคคลทั่วไป

10. บทร้องประกอบทำรำ คือ ข้อความที่ถูกถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ปรากฏเป็นบทกลอนใช้ขับร้องประกอบทำรำ คณะโนราบุญญา เพชรเรือนทอง จะมีบทร้อง เช่น บทครูสอน บทสอนรำ บทปฐม บทลูกอ่อน บทฝนตกข้างเหนือ บทฟ้าลั่น บทกาน้ำ บทใจชาย บทโสกข์ บทระไวระแวก บทพรายงาม บทไหว้ครู บทร้องแต่ละบทจะมีความหมายแตกต่างกันออกไป เช่น บทครูสอน คือ บทร้องที่ใช้ในการฝึกทำรำ และมีความหมายเกี่ยวกับขั้นตอนการทำพิธีกรรมต่าง ๆ

ลำดับขั้นตอน

วันแรก (วันพุธเป็นวันที่จัดทำพิธีกรรมบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์) พิธีกรรมจะเริ่มจากโนราบุญญา เพชรเรือนทอง (นายโรงหรือครุหมอ) แจงให้เจ้าภาพ พระภูมิเจ้าที่ในช่วงเวลาตอนเช้า ณ บริเวณบ้านของเจ้าภาพหรือโรงโนรา เพื่อบอกกล่าวให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำสถานที่แห่งนั้นได้รับทราบและเพื่อสร้างความเป็นสิริมงคล เมื่อถึงเวลาตอนเย็นทางนายโรงโนราเดินทางไปถึงบ้านเจ้าภาพงาน ทางคณะเจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมพานขันหมาก (เป็นพานที่ใช้ใส่หมากพลู) ไปรับโนราเพื่อเป็นการให้เกิดเกียรติและแสดงความเคารพแก่คณะโนรา ต่อจากนั้นนายโรงจะทำพิธี ทักโรง (การบอกกล่าวเจ้าที่เจ้าทาง) และเข้าสู่โรงโนราเป็นคนแรกและตามมาด้วยโนราคณะอื่น ๆ นำเครื่องดนตรีวางตรงกลางโรง เรียกว่า พิธีการตั้งเครื่อง หลังจากนั้นก็จะเป็นการประกอบพิธี โดยเริ่มต้นจาก เบิกโรง (เป็นการขอสถานที่ตั้งโรงโนราและเปิดโรงพิธีให้ครุหมอเข้าโรงโนรา) ลงโรง (เป็นการประกาศให้ทราบว่ามีการแสดงโนรา) กาดครู (เป็นการร้องบทกลอนสรรเสริญครุหมอโนรา) ชุมขุนครุเทวดา (เป็นการกล่าวบทร้องเชิญเทวดาและวิญญาณครุหมอโนราให้เข้ามาภายในโรง) กราบครู (เป็นการตั้งจิตอธิษฐานขอพรต่าง ๆ จากครุหมอโนรา) เช่น ครุหมอ (เป็นการจุดธูปเทียนและเอาเหล้าไปประพรมที่เครื่องบูชาที่จัดเตรียมไว้) รำถวายครู (เป็นการรำประกอบการร้องบทกลอนกล่าวถึงการตั้งเมืองพระยาสายฟ้าพาดมีความเชื่อว่า เปรียบเสมือนโรงโนรา) รำเล่นสนุก (เป็นการรำโนราในรูปแบบต่าง ๆ)

วันที่สอง (วันพฤหัสบดี ในช่วงเวลากลางวัน) พิธีกรรมจะเริ่มจากโนราบุญญา เพชรเรือนทอง (นายโรงหรือครุหมอ) ช่วงแรกจะทำพิธีขอความเป็นสิริมงคลแก่โนรา เริ่มต้นด้วยการกาดครู ชุมขุนครุและเทวดา กล่าวบทไหว้สัสดี จับบทแสงทอง หลังจากนั้นก็จะเข้าสู่พิธีกรรมครอบเทริดโนรา ช่วงที่สองจะเป็นพิธีกรรมรำถวายครูเป็นการแสดงทำรำ

ประกอบบทร้องทั้งหมดมี 12 บท ประกอบด้วย บทคุณครู บทครูสอน บทสอนรำ บทปฐม บทลูกอ่อน บทฝนตกข้างเหนือ บทฟ้าลั่น บทกาน้ำ บทใจชาย บทโสกข์ บทระไวระแวก บทพรายงาม ต่อด้วยรำท่าครูสิบสอง ท่าถวายศาล และแสดงเรื่องสิบสองเรื่อง หลังจากนั้นผู้เข้าร่วมพิธีจัดเตรียมพานดอกไม้ ธูปเทียนและเงินจำนวน 12 บาท นำไปกราบครูโนราใหญ่ หลังจากนั้นโนราใหญ่จะสอบถามความสมัครใจจากผู้เข้าร่วมพิธีและผู้ปกครอง เมื่อได้รับคำตอบยืนยันฝากตัวเป็นศิษย์แล้ว โนราใหญ่ก็จะนำกำไลมาสวมที่ข้อมือให้ 3 วง แล้วจับมือของศิษย์ยกขึ้นทำท่าตั้งวงเพื่อเป็นเคล็ดในการรำโนราถือเป็นการเสร็จพิธี

วันที่สาม (วันศุกร์ เป็นวันที่ทำพิธีกรรมส่งครุหมอโนรา) พิธีกรรมจะเริ่มจากโนราบุญญา เพชรเรือนทอง จะร้องกลอนบูชาและขอพรจากครุหมอโนรา ตา ยาย บรรพบุรุษ เพื่อให้คุ้มครองและให้โชคลาภแก่ลูกหลาน ต่อจากนั้นเหล่าลูกหลานและบุคคลทั่วไปรวบรวมเงินเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศล ลำดับต่อไปโนราใหญ่ก็จะร้องบทกลอนส่งครุหมอโนราและเทวดากลับสู่ที่ของตน หลังจากนั้นก็จะมาพลิกเสื่อคล้ากลางโรงให้หงายขึ้น เป็นการเลิกและลาโรง

2. รูปแบบการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครูในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากผลการศึกษารูปแบบการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครูในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) สายของการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครู ดังนี้

1.1) การสืบทอดในระบบเครือญาติโนรา คณะโนราบุญญา เพชรเรือนทองมีการสืบทอดที่เกิดจากการที่นายโรงมีเชื้อสายโนราต้องการให้ภูมิปัญญาโนราถูกสืบทอดไม่สูญหายจึงมีการฝึกฝนและปลูกฝังทั้งในส่วนของความเชื่อและพิธีกรรมให้แก่ลูกหลานตั้งแต่วัยเยาว์ และเมื่อเติบโตขึ้นและอยู่ในช่วงวัยที่เหมาะสม ทางนายโรงก็จะเข้าสู่กระบวนการถ่ายทอด ดังเช่นที่ คณะโนราบุญญา เพชรเรือนทอง มีการสืบทอดครุหมอและโนราโรงครูโดยเริ่มต้นสายโนรามาจากปู่ (โนรา แดง) บิดา (โนรา ประพันธ์) ของโนราบุญญา เพชรเรือนทอง และหลังจากปู่และพ่อท่านเสียชีวิต ผู้ที่สืบทอดต่อ คือ โนราบุญญา เพชรเรือนทอง ในปัจจุบันมีการสืบทอดต่อให้แก่บุตรทั้ง 3 คน ได้แก่ โนรายงยุทธ เพชรเรือนทอง โนราพะเยาว์ เพชรเรือนทอง และโนรา เนาวรัตน์ เพชรเรือนทอง ตามลำดับ

2) รูปแบบการสืบทอดครุหมอและโนราโรงครูมี ดังนี้

2.1) รูปแบบการสืบทอดความเชื่อ คือ ลักษณะของการถ่ายทอดเกี่ยวกับสิ่งเร้นลับที่ไม่สามารถมองเห็นเป็น

เรื่องราวของวิญญานเหล่าบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วแต่ยังคงมีอิทธิพลทางด้านจิตใจของลูกหลานและมีการติดต่อสื่อสารกันโดยผ่านคนทรงหรือร่างทรง ในปัจจุบันคณะโนราบุญญาเพชรเรือนทอง มีผู้สืบทอดความเชื่อผ่านตัวนายโรง บุตร เครือญาติ และบุคคลทั่วไป เช่น ความเชื่อการสืบทอดเชื้อสายโนรา การรักษาอาการเจ็บป่วย การบนบานขอพร

2.2) รูปแบบการสืบทอดพิธีกรรม คือ ลักษณะของการถ่ายทอดเกี่ยวกับลำดับและขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมอันส่งผลมาจากความเชื่อในด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันคณะโนราบุญญาเพชรเรือนทอง มีการประกอบพิธีกรรมที่มีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ผ่านนายโรง นักแสดงเจ้าภาพ และบุคคลทั่วไป เช่น พิธีกรรมครอบเทริดโนรา การรำสวดเครื่องสวดกำไล การรักษาอาการเจ็บป่วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอดครุหมอนโนราและโนราโรงครูในตำบลปรัก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. พิธีกรรมเกี่ยวกับครุหมอนและโนราโรงครู

การศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับครุหมอนโนราและโนราโรงครูในตำบลปรัก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันพิธีกรรมปรากฏ 3 ประเด็น คือ 1) รูปแบบของพิธีกรรม ได้แก่ โนราโรงครูใหญ่ใช้ประกอบพิธีกรรม การครอบเทริดโนราผูกผ้าปล่อย สวดเครื่องสวดกำไล การรักษาอาการเจ็บป่วย พิธีกรรมประทับร่างทรง พิธีกรรมการแก้บนต่าง ๆ และโนราโรงครูเล็กใช้ประกอบพิธีกรรม การรักษาอาการเจ็บป่วย พิธีกรรมประทับร่างทรง พิธีกรรมการแก้บนต่าง ๆ 2) องค์ประกอบของพิธีกรรม ได้แก่ คณะโนราและนายโรง คนทรงหรือร่างทรง ระยะเวลาในการทำพิธี โรงพิธีหรือโรงครู อุปกรณ์ประกอบพิธี เครื่องบูชาประกอบพิธี เครื่องดนตรีและลูกคู่เครื่องแต่งตัว ผู้เข้าร่วมประกอบพิธีในโรงครู บทร้องประกอบทำรำ 3) ลำดับขั้นตอนของพิธีกรรม ได้แก่ ลำดับขั้นตอนของโนราโรงครูใหญ่ (ใช้เวลา 3 วัน) ลำดับขั้นตอนของโนราโรงครูเล็ก (ใช้เวลา 1 วัน) พิธีกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่วิจัยทั้งหมดเกิดจากการถ่ายทอดความเชื่อ ความคิด ทศนคติ จากกลุ่มคนในพื้นที่วิจัยทั้งในส่วนของนายโรงโนรา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของโนรา ดังที่ บุญญา เพชรเรือนทอง นายโรงโนรา เป็นบุคคลสำคัญในพื้นที่พร้อมกลุ่มตัวอย่างวิจัยได้ให้ข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับความเชื่อที่ปรากฏสอดคล้องกับ Ministry of Department of Cultural

Promotion (2014) กล่าวว่า โนราโรงครูเป็นพิธีกรรมทางความเชื่อและความศรัทธาร่วมกันของคนในชุมชน โดยอาศัยความเชื่อเรื่องครุหมอนโนรามาดำเนินการระบบเครือญาติของชาวบ้าน การได้มากระทำกิจกรรมร่วมกันในพิธีกรรมโนราโรงครู ตั้งแต่การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับตายาย กินเลี้ยง รื่นริงสนุกสนาน เป็นเหตุให้เกิดการรวมญาติ นอกจากนี้ การอพยพย้ายถิ่น และการต้องการที่พึ่งทางใจในช่วงเวลาที่มีความทุกข์ก็เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง การประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูนั้นเป็นพิธีกรรมที่แฝงไปด้วยความเชื่อ ความศรัทธาของทั้งผู้ประกอบพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีที่มีครุหมอนโนราหรือวิญญานบรรพบุรุษ โดยใช้ดนตรีการร้องรำเป็นสื่อในการเชื่อมต่อระหว่างโลกมนุษย์และโลกวิญญานโนรา (Kosaiyakanont, & Soontorn-tanaphol, 2016)

2. รูปแบบการสืบทอดครุหมอนโนราและโนราโรงครู

รูปแบบการสืบทอดมีประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น คือ

1) สายของการสืบทอดครุหมอนโนราและโนราโรงครู ได้แก่ สืบทอดในระบบเครือญาติ และ 2) รูปแบบการสืบทอดครุหมอนโนราและโนราโรงครู ได้แก่ รูปแบบการสืบทอดความเชื่อ รูปแบบการสืบทอดพิธีกรรม รูปแบบการสืบทอดที่เกิดขึ้นในพื้นที่วิจัยทั้งหมดเกิดจากการถ่ายทอดความคิด ทศนคติ จากกลุ่มคนในพื้นที่ทั้งในส่วนของนายโรงโนรา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของโนรา ซึ่งสอดคล้องกับ Khunpon (2014) ได้ศึกษาเรื่องการสืบทอดและอนุรักษ์พิธีกรรมโนราโรงครูคณะเทพชัย โสภณศิลป์ และคณะจำเจริญ ศ.พนมศิลป์ อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา พบว่า นายโรงโนราเป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ผ่านการรำรำ การท่องคาถาอาคม บทร้องและขั้นตอนของพิธีกรรมซึ่งได้รับทอดจากนายโรง อาวุโสตามสายโนราของตน ด้วยการปฏิบัติจริงในโรงพิธีและการจดบันทึกจากคำบอกเล่า ครอบครัวที่มีเชื้อสายโนราอาศัยความรู้เหล่านี้เพื่อสืบทอดความเชื่อส่งต่อกันไปในครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีคนทรงเป็นองค์ประกอบย่อยที่ช่วยต่อยอดความเชื่อให้เป็นรูปธรรมขึ้นและทำให้พิธีกรรมสมบูรณ์ โนราโรงครูเป็นพิธีความเชื่อ แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ การบูชาครูอาจารย์และการเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้มีเชื้อสายโนราเชื่อว่าพ่อแม่ปู่ย่าตายายที่ตายไปแล้วแท้จริงไม่ได้ไปไหน ยังอยู่คอยปกปักรักษาชีวิตลูกหลานให้อยู่รอดปลอดภัย มีความมั่งคั่งตายายเหล่านี้มีโอกาสมาพบลูกหลานได้โดยมีนายโรงละระงทรงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้ตายายบรรพบุรุษกับลูกหลานได้มาแสดงความกตัญญูตามรูปแบบของเครือญาติ ในชุมชน (Ratanamane, & Lohajinda, 2007)

สรุป

จากการวิจัย พบว่า ความเชื่อ พิธีกรรม และรูปแบบการสืบทอดมีรายละเอียดในกระบวนการดำเนินการหลายขั้นตอน การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อาจเกิดความยากในการเรียนรู้เข้าใจ ฉะนั้น ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลจากการวิจัยไปยังกลุ่มที่มีเชื้อสายครุหมอโนราและโนราโรงครูและบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องโดยเฉพาะในพื้นที่วิจัยซึ่งพิธีกรรมบางรูปแบบจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ หน่วยงานระดับท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการกำนันผู้ใหญ่บ้าน ควรมีเอกสารเกี่ยวกับความเชื่อเหล่านี้ไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ขาดความรู้แต่เป็นผู้ที่มีเชื้อสายต้องสืบทอดสามารถปฏิบัติตามได้ ช่วยให้คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สืบทอด และมีความเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มียุ่จริง

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นความเชื่อ พิธีกรรมรูปแบบการสืบทอด ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการรวบรวมองค์ความรู้ แนวทางการส่งเสริมการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน และควรมีการศึกษาในเชิงปริมาณในบางประเด็นเพื่อเป็นการอ้างอิงโดยหลักสถิติที่มีความน่าเชื่อถือ พร้อมกับการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากขึ้นในกลุ่มผู้ที่มีเชื้อสายโนราและบุคคลทั่วไป

References

- Pitaksin, B. (2013). *Khrumornora. Science of Khrumornora*. Retrieved May 19, 2013, from <http://krunora.blogspot.com/>. [in Thai]
- Kosaiyakanont, N., & Soontorntanaphol, N. (2016). NORA RONG KRU in the Current Changes: A Case Study of Prasong Kamponsilp Group. *The 7th National and International Hat Yai Academic Conference*. (pp.998-1008). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Khunpon, S. (2014). *Inheritance and conservation Nora Ritual of the Teachers of Thep Chai Sophon Arts and the Chumcharoen Prof. Phanomsilpa, Mueang District, Songkhla Province* (Master's Thesis), Silpakorn University. [in Thai]
- Ministry of Culture Department of Cultural Promotion. (2014). *Annual Report 2014*. Culture Department of Cultural. [in Thai]
- Ratanamane, P., & Lohajinda, N. (2007). *Norarong-khru "Chalerm Prapa", Pattani Province* (Research Report), Prince of Songkla University Pattani Campus. [in Thai]
- Sakunapun, P. (2003). *Folk Culture and Thai Traditions*. Bangkok: Wisdom. [in Thai]